

A HATÁRMENTI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS FEJLESZTÉSEK FÓRUMA KONFERENCIÁJA

Kaposvár, 2001. szeptember 6-9.

Előzmények

A Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fórumát (HEFF), mint saját munkacsoportját 2000. novemberében hozta létre több magyarországi és határon túli egyesülettel, szervezettel – köztük a Magyar Kultúra Alapítvánnyal – történt előzetes kapcsolatfelvétel után a Közösségszolgálat Alapítvány. A határon átnyúló kapcsolatok szervezetté, rendezetté, szabályozottá és szabaddá, s egyszersmind az élet minden területére kiterjedtté tételének szükségességét, a viszonyok normalizálását az adott térségekben élők – elsősorban települések, civil szervezetek, gazdasági vállalkozások és egyének – régóta szeretnék elérni, hiszen ettől függ saját boldogulásuk, eddigi perifériális helyzetük kedvező megváltozása.

A Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fórumában résztvevők elhatározták, hogy a kapcsolataik javításáért, a térségeikben szükséges fejlesztések kezdeményezéséért, lehetőségeik kiteljesítéséért egymással együttműködnek, illetve kezdeményezéseikről tudósítják az illetékeseket, ilyen módon is kifejezésre juttatva érdekeiket, és partnereket, forrásokat keresnek közös céljaik elérésére.

A Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fóruma kaposvári konferenciájáról már 2000 novemberében határoztak, sőt annak időpontjául az Alpok-Adria Kiállítás és Vásárt jelölték meg.

A Magyar Kultúra Alapítvány székházában, Budapesten, 2000. november 30-án a Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fóruma konferenciáján megjelentek **ÁLLÁSFOGLALÁSA ÉS NYILATKOZATA** a határmenti kapcsolatok fejlesztésére irányuló együttműködések közös szándékáról és feladatairól a következő volt:

1. A „Határmenti Együttműködések Fóruma” című konferencián megjelentek:

egyfelől a magyarországi határmenti települések, ill. az ő határmenti helyzetükhöz kapcsolódó tevékenységű civil-, gazdasági-, szakmai- és fejlesztő szervezetek csatlakozó alább megnevezett csoportjai;

másfelől, a Magyarországgal határos országok magyar határ menti települései és az ő határmenti helyzetükhöz kapcsolódó tevékenységű civil-, gazdasági-, szakmai- és fejlesztő szervezetek alább megnevezett csatlakozó csoportja (a továbbiakban: határmenti együttműködők) a magyar és a szomszédos országok határmenti kapcsolatainak mindenre kiterjedő, a maguk szükségleteinek legteljesebb körét a legátfogóbban kielégíteni kívánó gyakorlati bővítése, ennek elméleti, szakmai előkészítése, elsősorban közösség-, szervezet-, település-, térség- és régiófejlesztése, partnersegeinek, együttműködéseinek kialakítása céljából, a mai napon a budapesti székhelyű Közösségszolgálat Alapítvány

szervezeti keretein belül és szakmai, kapcsolati bázisán (az Alapítvány munkacsoportjaként) alulírottak egybehangzó szabad akaratukból megalakítják a **Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fórumát**. A fórum rövidített névhasználatát: Határmenti Fórum.

2. A Határmenti Fórum együttműködőinek körébe belépők kinyilvánítják, hogy tevékenységüket az 1993-ban alapított és bejegyzett Közösségszolgálat Alapítvány (székhelye: Budapest I., Corvin tér 8.; kuratóriumi elnöke: Beke Pál) számára a jogszabályok által biztosított keretekben kívánják megkezdeni és (egyelőre meghatározatlan ideig) folytatni az Alapítvány alapító okiratában rögzített céloknak és feladatoknak is megfelelően. A határmenti együttműködők ugyanakkor nem zárják ki annak lehetőségét, hogy a későbbiekben céljaiknak és érdekeiknek megfelelő, *önálló jogi személyiségű szervezetet* is létrehozzanak.

3. A Határmenti Fórum működésével kapcsolatos adminisztrációs-, dokumentációs-, tájékoztató és szervezési feladatok ellátására a határmenti együttműködők a Közösségszolgálat Alapítványt kérik meg és hatalmazzák fel. Az Alapítvány e tevékenység ellátásáért partnereitől és megbízóitól közvetlenül (mindaddig, amíg ennek forrásait saját tevékenységével nem teremti elő) támogatásban, költségtérítésben nem részesül.

4. A határmenti együttműködők fentiekben általánosan meghatározott fejlesztési és együttműködési céljaik megvalósítása érdekében a 2000–2001. évre vonatkozóan az alábbi konkrét feladatokat és elvégezni valókat tűzik ki maguk elé:

4.1. A Határmenti Együttműködések Fejlesztési Fórumának megalakulásáról *tájékoztatni kell az érintett országok nyilvánosságát, az országok határmenti térségeiben lévő települések önkormányzatait és ezek társult szervezeteit, a megyei, térségi és regionális szervezeteket, szereplőket, és kezdeményezni kell, illetve lehetővé kell tenni csatlakozásukat a Határmenti Fórumhoz.*

4.2. A Határmenti Együttműködések Fejlesztési Fórumának megalakulásáról, ezen Állásfoglalás egyidejű megküldésével és a további együttműködés kezdeményezésével *tájékoztatni kell az érintett országok kormányait, parlamentjeit, illetékes minisztériumait, társadalmi és szakmai szervezeteit, fejlesztési ügynökségeit és kamaráit. A tájékoztatót az adott ország hivatalos nyelvén kell előterjeszteni. A tájékoztatót (az Állásfoglalással együtt) meg kell küldeni Brüsszelbe, az Európai Bizottságnak is.*

4.3. A határmenti együttműködők felkérlik a Közösségszolgálat Alapítványt, hogy a 2000. november 28–30. között Budapesten, a Magyar Kultúra Alapítvány házában

megtartott konferencia összefoglaló anyagát készítse el, s a rendelkezésre bocsátott további információkkal és adatokkal együtt állítson össze egy szakmai jelentést a határmenti kapcsolatok helyzetéről, s ezt a tanulmányt, mint a határmenti együttműködések és fejlesztések alapdokumentumát használva, készítsen stratégiai koncepciót a határmenti kapcsolatok fejlesztésére. Ebben határozza meg a személyi, szervezeti és intézményi szükségleteket, valamint azt a struktúrát, amely révén a határmenti kapcsolatok a jövőben gyorsabban, célirányosabban és eredményesebben alakíthatók ki és működtethetők.

4.4. A Közösségszolgálat Alapítvány készítse a határmenti kapcsolatokban és együttműködésekben érintett országok kormányai számára is előterjesztést, amelyben a határmenti együttműködők javasolják az érintett határvidékek mindkét oldalán szükséges fejlesztések napirendre tűzését, illetőleg kormányzati kezdeményezését és megvalósítását.

4.5. A Közösségszolgálat Alapítvány a kormányok részére készülő előterjesztése tartalmazzon javaslatot, illetve ismertetést arra is, hogy a határmenti kapcsolatok és együttműködések fejlesztésében érintett szereplők milyen szervezeti, szakmai, intézményes, partnerségi, anyagi és egyéb közreműködéseket, feladatvállalásokat kérnek és várnak el kormányaiktól.

4.6. A határmenti együttműködők kinyilvánítják azt a szándékukat, hogy a 2001 szeptemberében Kaposvárott megrendezésre kerülő Alpok-Adria kiállításon tartják meg II. konferenciájukat. A konferencia előkészítésével, feltételeinek biztosításával megbízzák a Közösségszolgálat Alapítványt.

4.7. A határmenti együttműködők vállalják, hogy a Közösségszolgálat Alapítvány részére az előző pontokban megjelölt feladatok elvégzését (a tanulmányok és előterjesztések elkészítését) követően a dokumentumokat szakmai összefüggéseken megvitatják, jóváhagyják, és az illetékeseknek történő megküldéséről (ill. a szükséges fordítások elvégzéséről) intézkednek.

4.8. A határmenti együttműködők felkérlik a Közösségszolgálat Alapítványt arra is, hogy kezdje meg egy, a határmenti együttműködések fejlesztésének szakmai kérdéseiben kompetenciával rendelkező fejlesztő iroda vagy Alapítványi részleg létrehozásának előkészítését, különösen a következő feladatok elvégzésével:

– gyűjtsön információkat (hazai, határon túli és EU forrásokból) a határmenti kapcsolatok és együttműködések kérdésköréből;

– dokumentálja a jelen Állásfoglalás és nyilatkozat révén elindult folyamatokat, a kapcsolatépítést, gyűjtse és rendszerezze a határmenti együttműködők által neki átadott információkat és dokumentumokat;

– készítse elő egy fejlesztő (fejlesztéseket kezdeményező előkészítő és koordináló) iroda felállítását szakmai, szervezeti, anyagi, technikai, személyi és minden más vonatkozásban;

– figyelje, majd szerezze be és a határmenti együttműködőkhez folyamatosan juttassa el a határmenti kapcsolatok és együttműködések támogatására kiírt pályázatokat, s le-

hetőleg vegyen részt (már az iroda felállítása előtt) a pályázatok kidolgozásában, benyújtásában és megvalósításuk menedzselésében,

– építsen ki magyarországi, partnerországi és EU szervezetekkel a határmenti kapcsolatok és együttműködések fejlesztését szolgáló szakmai és hivatalos kapcsolatokat;

– készítsen elő, kezdeményezzen szakmai együttműködések Európa egész területén, különösen szakmai tapasztalatcserék, tanulmányutak, társfinanszírozások, befektetői partnerkeresések, képzések stb. révén

– kezdeményezze, tartalmilag dolgozza ki a határmenti együttműködők érdekérvényesítő fellépését különböző ügyekben és különböző fórumokon.

5. A határmenti együttműködők rögzítik azon álláspontjukat, hogy tudatában vannak annak, hogy az általuk meghatározott, érdekükben álló feladatok ellátásához jelentős anyagi feltételekre is szükség van. Ezért felkérlik és felhatalmazzák a Közösségszolgálat Alapítványt ezen pénzforrások felkutatására és megszerzésére. Egyszermind kötelezettséget vállalnak arra is, hogy a maguk területén valamennyien kísérleteket, kezdeményezéseket tesznek az általuk közösen és egyetértésben elhatározott munkák elvégzéséhez szükséges pénz előteremtésére.

6. A Közösségszolgálat Alapítvány a fenti feltételekkel vállalja, hogy minden tőle telhetőt megtesz a saját munkacsoportjaként, feladatként működtetett keretekben az itt körülírtak szakmailag is hiteles elvégzéséért.

7. A Határmenti Fórum, mint a Közösségszolgálat Alapítvány munkacsoportja, az Alapítvány fentiekben meghatározott tevékenységének segítésére, saját köréből, 2001. december 31-ig munkacsoport-koordinátornak felkéri és megbízza: Nicolea Bondici polgármestert (Botiz, Románia); Lepesi Zoltán Lászlót, a MÁV Rt Területi Igazgatóság munkatársát, (Pécs); Ogár Zoltánt, a Zempléni Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány munkatársát, (Sátoraljaújhegy); Szalai Csabát, a Corvinus Kör vezetőjét.

A kaposvári találkozó

A Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fóruma, a Magyar Kultúra Alapítvány és a Magyar Művelődési Intézet hívta meg a résztvevőket 2001. szeptember 6-9-ig Kaposvárra, az Alpok-Adria kiállításon és vásáron tartandó konferenciájára, melynek fő témájául a státusz törvényt választották. A Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fóruma munkacsoport tagjai számára ugyanis elemi fontosságú a Magyar Parlament által elfogadott státusz-törvény, a határon kívül élő magyarokra irányuló kedvezménytörvény ismerete, mivel e törvény, az ennek nyomán kialakuló gyakorlat az egyik alapja lehet a határmenti területeken élők kapcsolatainak is.

A konferencia megnyitója után – melyet Beke Pál, a Magyar Művelődési Intézet igazgatója, a Közösségszolgálat Alapítvány kuratóriumának elnöke tartott meg – Egyed Albert, a Magyar Művelődési Intézet Kisebbségi Főosztályának vezetője adott elő, mégpedig az Amit a státusz-

törvényről tudni kell helyett *Amit a státustörvényről most tudni lehet* címen. Részletezte a kedvezményeket biztosító törvény előtörténetét, s magát a törvényt – mely megjelent a Magyar Közlöny 2001. 77. számában –, mint a magyar-magyar viszony változásának, változtatásának termékét definiálta.

Fejlődéstörténetében elemezte a magyarországi védelmi és támogatási rendszert – a prominens személyek védelméről, az életvédelem és közegészségügy területéről a közalapítványi támogatási formákig a helyi identitás érdekében.

A 2002. január 1-től életbe lépő törvény kormányzati szerveket érintő változásait éppúgy felsorolta, mint ahogy témája volt a törvény hatálya. A jogszabály gyakorlattá válása folytán feltehetően vitákat, feszültséget kiváltó területekre külön felhívta a figyelmet.

A problémák feltárásánál különös hangsúlyt fektetett a Magyarországot környező hét ország sajtóságainak elemzésére, s az Európai Unióba való bekerülésük, illetve nem kerülésük okán létrejövő eltérő viszony boncolgatására.

Az előadást követő fórum lehetőséget adott a szabad identitás választáshoz kötődő problémák megbeszélésétől a gazdasági területeken létrejövő helyzet és lehetőségek végiggondolásáig (**Bondics Miklós** felvetései), a felvidéki állapot és a státustörvényhez kötődő előérzet elemzésére (**Pogány Erzsébet** analízise). **Dr. Balipap Ferenc** az európai helyzet elemzésének törvényszerűségeiből azt a következtetést vonta le, hogy a státustörvény a minimum, amit kedvezményként az ország a nyelvében hozzátartozóknak hozzátartozóként tehet.

Egyed Albert a felmerülő kérdésekre adott válaszában a státustörvény és a határmenti fejlesztések összefüggéseire tért ki. A határátkelőhelyek fontosságától a polgármesterek felelősségéig terjedt ki gondolatainak köre, benne a törvény által biztosított pozitív diszkrimináció széles skálájának bonyolult következményeiig.

A jugoszláviai képviselők közül **Sarnyai Károly** (Kanisza) és **Kovács Nándor** (Zenta) vetették fel a részint a művelődésre, részint az oktatásra, konkrétan még a könyvbeszerzési nehézségekre is vonatkozó gondolataikat.

Dr. Koncz Gábor a törvény hatására várható előnyöket vette sorra, köztük a nyitásnak, a mozgásnak a kultúrát közvetítő hatásával, beleértve a példák lehetséges ösztönzését.

Egyed Albert utolsó gondolataként a magyar költségvetés teherbíró képessége és a magyar gazdasági fejlődés függvényében engedte látni a státustörvény jövőjét.

A Fórum során **Novák László** a vajdasági helyzet elemzésével tette hozzá a magáét a közös gondolkodáshoz.

Beke Pál a Határmenti Fórum által elvégzett munkát és a hátralevő feladatokat vette számba, majd ugyanezt tette, sorolva az égtájak szerinti intéző bizottságokat, s tevékenységeiket.

Dániel Erzsébet Nánáról a szlovák-magyar határmenti konkrét együttműködését és együttműködésének közeljövőbeli alkalmait sorolta fel. **Balog Sándor** Nagykároly-

ból szintén a határmenti együttműködés konkrét példáinak felsorolásától egy konkrét kishatárátlépő létét-nemlétét befolyásoló tény-ismertetésig jelezte a helyzetet és a problémákat.

Mátyus Aliz a társadalomismeret, az önszemlélet és a cselekvési készség összefüggésében gondolta végig a határmenti helyzetet.

Beke Pál a feladatok meghatározásakor a nemzetközi tapasztalatok használhatóságára gondolva fontosnak tartotta megtudni, létezik-e Európában máshol olyan egyesület, szervezet, fórum, amely a határmenti kapcsolatokat fejlesztené. Egy a francia-svájci határnál kialakult együttműködés elmondásával igazolta, hogy fontos tapasztalatokat kínálhat a nemzetközi kapcsolatfelvétel, majd kifejezésre juttatta, hogy sürgető annak feltárása (akár internetes körlevéllel), hogy a magyar határmentén milyen kezdeményezései vannak az együttműködésnek.

A konferencia résztvevőinek módjában állt **Bányán** egy fejlesztővel találkozni, **Nagyné Czanka Valéria** személyében, aki visszaköltözött szülőfalujába Kaposvárról, és tőkét és szellemi tőkét kívülről mozgósítva maga kezdett gondoskodni arról, hogy szülőfaluja ne haljon ki. Tíz év munkájáról számolt be a bányai Panoráma Panzióban elköltött vacsora alkalmából. Az ilyen helyekkel való találkozás tapasztalatcsere formájában, illetve az ezekről való híryanag folyamattörténetként megírva, akár pályázatok meghirdetésével elősegítve, amelyre a tapasztalatok leírhatók és közzé tehetőek – **Beke Pál** szerint – mind a Határmenti Fórum felvállalt munkái kell legyenek.

Egervári Fülöpné Barcsról a Határmenti Fórum létének fontosságáról szolt.

A kaposvári konferencián született megállapodásokról jegyzőkönyv és határozat készült.

Jegyzőkönyv és határozat a Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fóruma 2001. szeptember 7-i üléséről

A Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fóruma 2001. szeptember 6-7-én Kaposvárott – az Alpok-Adria Kiállítás és Vásáron – megjelent tagjai (a mellékelt jelenléti ív szerinti számban és összetételben) az egyéb közös programjaikkal mellett megtartották második fórum jellegű tanácskozásukat, amelyen a következő határozatot hozták:

1. A Határmenti Együttműködések és Fejlesztések Fóruma (HEFF) – megköszönve a Közösségszolgálat Alapítvány eddigi segítségét – felkéri a Magyar Művelődési Intézetet (MMI), hogy saját munkacsoportjaként vegye át a Közösségszolgálat Alapítványtól a HEFF működtetését, és a továbbiakban lehetőségei szerint gondozza a munkacsoport által felvetett és elhatározott feladatokat és ügyeket, segítse a HEFF szervezetfejlesztését, támogassa a szervezet saját céljai eléréséért folyó (a határmenti területek fejlesztéséért az ott élő közösségek által kezdeményezett) munkáját.

2. A jelenlévők kéri a MMI-t, hogy az ukrainai határ-

oldal területéről is igyekezzen partnereket találni a HEFF-hez, illetve a tervezett együttműködéseinkhez.

3. A Magyar Művelődési Intézet magyarországi és határon túli funkció- és profilbővítő, stratégia- és szervezetfejlesztő tevékenysége, valamint tárgyalásai, kapcsolatépítése során lehetőségei szerint képviselje a határmenti kapcsolatok bővítésének céljait, különösen a HEFF tagok által kiemelten fontosnak tartott alábbi területeken:

- határátkelők számának bővítése;
- infrastrukturális fejlesztések a határmenti településeken, mindkét oldalon;
- partnertelepülési kapcsolatok létesítése a határmenti települések között;
- művelődési egyesületek, csoportok, civil szervezetek kapcsolatainak elősegítése;
- gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok fejlesztése;
- fórumok, konferenciák legyenek (a HEFF-é is) határmenti településeken, különböző országokban;
- támogassa a státusztörvény által érintett körnél szélesebb körű (nem csak a magyar nemzeti közösség tagjait érintő), topográfiai, térségi alapú határmenti együttműködések is.

4. A 2000. november 28-29-i első (alakuló) HEFF ülésen elhatározott feladatok megvalósítását – amelyek eddig csak részben teljesültek – a továbbiakban is a munkacsoport elvégzendő munkájának tekintik a kaposvári

fórum résztvevői. Kérik a HEFF Intézőbizottságát és az MMI-t, hogy munkájukat, együttműködésüket és partnerkereső tevékenységüket eszerint végezzék.

5. A jelenlévők Novák Lászlót, Magyar Kanizsa alpolgármesterét beválasztották a HEFF Intézőbizottság tagjainak sorába.

Jelenlévők: *Balga József* Dejtár, *Dr. Balipap Ferenc* Budapest, *Balipap Zsuzsa* Budapest, *Balogh Sándor* Románia, *Beke Pál* Budapest, *Bondici Nicolae* Batiz, *Bura Nicolae* Turt, *Csubriilo Zoltán* Kanizsa, *Dániel Erzsébet* Nána, *Dévai Béla* Románia, *Duma Ovidiu* Ardud, *Dobos Stefan* Micola, *Dukai Rudolf* Kanizsa, *Egervári Fülöp*né Barcs, *Egyed Albert* Budapest, *Farkas Ilona* Románia, *Harmat Csilla* Kanizsa, *Kiss Miklós* Románia, *Dr. Koncz Gábor* Budapest, *Kovács Irén* Zenta, *Kovács Nándor* Zenta, *Kramarics Dóra* Budapest, *Lepesi Zoltán László* Pécs, *Madaras Dumitru* Micola, *Masaros Adrian* Románia, *Mátyus Alíz* Budapest, *Nikicic Goran* Románia, *Novák László* Kanizsa, *Pécsi Ferenc* Románia, *Pogány Erzsébet* Budapest, *Sarnyai Károly* Kanizsa, *Szalay Csaba* Zalaszentgrót, *Újvári Zsombor* Kanizsa, *Vattay Dénes* Zalaszentgrót, *Zaha Vasile* Turt.

HATÁRMENTI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS FEJLESZTÉSEK FÓRUMA 1011 Budapest, Corvin tér 8.
Tel: (00-36)-1-201-11-92, fax:(00-36)-1-201-5728,
e-mail: kozalap@freemail.hu